2015D11229

Inbreng verslag van een schriftelijk overleg

Binnen de vaste commissie voor Economische Zaken hebben de onderstaande fracties de behoefte vragen en opmerkingen voor te leggen aan de Staatssecretaris van Economische Zaken inzake de aanbieding van het eindadvies van de BeheerAdviesCommissie Oostvaardersplassen over het door Staatsbosbeheer gevoerde beheer van de grote grazers (Kamerstuk 32 563, nr. 54).

De voorzitter van de vaste commissie voor Economische Zaken,
Vermeij

Adjunct-griffier van de vaste commissie voor Economische Zaken,
Koerselman

Inhoudsopgave

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van het eindadvies van de BeheerAdviesCommissie Oostvaardersplassen (hierna: BAC) over het door Staatsbosbeheer gevoerde beheer van de grote grazers, waarin de commissie het beheer van de Oostvaardersplassen over de periode 2010–2014 beoordeelt. Deze leden hebben naar aanleiding van de brief van de staatsecretaris van Economische Zaken en dit rapport nog een aantal vragen.

Met betrekking tot de brief van de Staatssecretaris hebben de leden van de VVD-fractie de volgende vragen. Graag vernemen zij van de Staatssecretaris wat zij concreet gaat doen met dit rapport. Welke stappen gaat zij nog zetten om alles wat zij beoogt in de brief in werking te stellen? Kan de Staatssecretaris hier een tijdpad over uiteenzetten?
Met betrekking tot het behalen van de Natura 2000-doelen vernemen de leden van de VVD-fractie graag van de Staatssecretaris wat de invloed per soort grote grazer is voor het behalen van deze doelen, voornamelijk met betrekking tot de beschermde vogelpopulaties in het gebied. Tevens verzoeken deze leden de Staatssecretaris de beschermde vogelpopulatie in kerngetallen in kaart te brengen van 1997 tot heden. Klopt de waarneming van de Staatssecretaris met de data van Sovon Vogelonderzoek Nederland dat het aantal broedvogels sinds 1997 steeds verder is afgenomen? Zijn de grote grazers de kern van deze achteruitgang? Zo nee, hoe verklaart de Staatssecretaris de teruggang in de populatie van de beschermde vogelsoorten? Zo ja, deelt de Staatssecretaris de mening dat het aantal grote grazers in het gebied moet worden teruggebracht om de Natura 2000-doelen te kunnen behalen? Op welke wijze beoogt de Staatssecretaris de gestelde Natura 2000-doelen met betrekking tot de beschermde vogelpopulaties te behalen?

De leden van de VVD-fractie constateren dat de beoogde decentralisatie ook gevolgen heeft voor het beheer van de Oostvaardersplassen. Kan de staatsecretaris gedetailleerd aangeven hoe de verantwoordelijkheid voor het natuurbeleid voor de Oostvaardersplassen exact wordt uitgevoerd en wie waar verantwoordelijk voor is? Wat houdt de eindverantwoordelijkheid van de Staatssecretaris voor het systeem van Natura-2000-gebieden met betrekking tot de Oostvaardersplassen in, zowel formeel, als in de praktijk? Wat is de financiële bijdrage van zowel het Rijk als de provincie? Wat is hiervan de invulling en de afbakening? Hoe tracht de Staatssecretaris de decentralisatie met betrekking tot dit gebied goed te laten verlopen?

De leden van de VVD-fractie vragen op welke manier de kosten van de uitvoering van dit natuurbeleid worden berekend. Zijn deze volgens de Staatssecretaris haalbaar? Hoe zijn de kosten van de provincie in relatie tot de invloed op Staatsbosbeheer? Is er een bijdrage aan deze kosten van Staatsbosbeheer? Deelt de Staatssecretaris de mening dat de volledige financiële eindverantwoordelijkheid hiervoor niet bij de provincie mag liggen? Staatsbosbeheer heeft immers verschillende verdiensten aan dit natuurgebied en beoogt deze commercialisatie verder uit te breiden. Zoals aangegeven, beoogt Staatsbosbeheer om verder te investeren in de Oostvaardersplassen. Waarin beoogt het te investeren? Welke kosten zijn er met deze investeringen gemoeid en welke kosten zijn er reeds gemaakt? Wie betaalt deze kosten? Verwacht de Staatssecretaris ook extra inkomsten vanuit de Oostvaarderplassen? Zo ja, welke? Steunt de Staatssecretaris deze koers van Staatsbosbeheer? Zo ja, op welke wijze? Zo nee, waarom niet?
De leden van de VVD-fractie verzoeken de Staatssecretaris om een helder overzicht van alle kosten welke er met de Oostvaarderplassen vanaf het begin tot op heden gemaakt zijn door de rijksoverheid, provincie en Staatsbosbeheer. Deze leden willen dit overzicht graag uitgesplitst per jaar ontvangen met daarin duidelijk aangegeven welke publieke gelden zijn gebruikt. Tevens willen zij weten welk deel, in oppervlakte en percentage, toegankelijk is voor publiek en wat de kosten per openbaar toegankelijke hectare zijn. De leden van de VVD-fractie verzoeken de Staatssecretaris verder in te gaan op haar ambities met betrekking tot bekendheid van het gebied, bezoekersaantallen en extra inkomsten. Hoe verhouden die zich tot de huidige situatie?

De leden van de VVD-fractie lezen in de brief dat Staatsbosbeheer zelf verantwoordelijk is voor het omgaan met de maatschappelijke spanningen rond het gebied van de Oostvaardersplassen. Is deze taak volgens de Staatssecretaris exclusief weggelegd voor Staatsbosbeheer? Wat is hierin de relatie met de provincie? Heeft de landelijke overheid hierin geen enkele rol? Zijn hierover reeds afspraken gemaakt? Is er een plan voor de uitvoering opgesteld? Zo ja, wat is hiervan de invulling? Zo nee, hoe zal hier invulling aan worden gegeven?
De leden van de VVD-fractie lezen dat de Staatssecretaris beleidsverantwoordelijkheid draagt voor het dierenwelzijn en diergezondheid. Hoe wordt deze beleidsverantwoordelijkheid ingevuld en uitgevoerd? Tevens spreekt de Staatssecretaris van een periodieke externe audit van het gevoerde beheer in de Oostvaardersplassen. Hoe ziet deze externe audit eruit? Wat is de frequentie hiervan? Wie voert deze uit?

De leden van de VVD-fractie constateren dat de waarde van het gebied voor vogels meer centraal zal staan dan voorheen. Waarop is deze beslissing gebaseerd en hoe zal deze verandering in de toekomst worden gerealiseerd en uitgevoerd? Is er bij deze beslissing rekening gehouden met de verstorende bijdrage van de grote grazers? Hoe moet daar vervolgens mee worden omgegaan? Tevens vragen deze leden hoe en wanneer deze reset zal worden gerealiseerd en welk tijdpad hiervoor beoogd is. Kan de Staatssecretaris uiteenzetten welke resultaten zij verwacht te behalen met deze reset en wat de haalbaarheid van deze resultaten is?
De leden van de VVD-fractie vernemen dat er grote grazers nodig zijn om de vogeldoelstellingen te kunnen halen. Maar een teveel aan grote grazers zorgt voor verstoring en vertrek van vogelpopulaties. Hoe denkt de Staatssecretaris evenwicht te kunnen vinden in de aantallen grote grazers en het behouden van de aantallen vogelsoorten? De Staatssecretaris geeft aan dat via systematische monitoring de ontwikkeling van het gebied nauwkeurig wordt vormgegeven. Hoe wordt deze monitoring vormgegeven? Kan de Staatssecretaris tevens aangeven of aan de hand van deze

gegevens de situatie ook zal worden aangepast? Zo ja, biedt dit ook mogelijkheden om, indien nodig, de grootte van de populaties van de grote grazers te heroverwegen? Zo nee, hoe beoogt de Staatssecretaris de vogeldoelstelling te behalen?
De leden van de VVD-fractie verzoeken de staatsecretaris om de Kamer te informeren over het maximale aantal per soort van de drie soorten grote grazers dat acceptabel is voor het gebied en de te behalen doelstellingen. Deze leden vernemen dat de Staatssecretaris beoogt het toerisme in het natuurgebied te stimuleren. Hoe beogen alle betrokken partijen dit te realiseren? Welke opbrengsten levert dit op?

Met betrekking tot het rapport van de BAC hebben de leden van de VVD-fractie de volgende vragen. De leden van de VVD-fractie lezen dat het behalen van de 90%-norm niet eenvoudig is en dat het handhaven van deze norm een leerproces is geweest. Hoe schetst de Staatssecretaris de huidige stand van dit leerproces? Is de Staatssecretaris van mening dat de 90%-norm reeds optimaal behaald wordt? Zo ja, waarom? Zo nee, op welke manier beogen alle betrokken partijen dit te gaan realiseren?
De leden van de VVD-fractie merken op dat de BAC spreekt van een zogenoemde overschatting van de overlevingskansen van de grote grazers. Hoe wordt er omgegaan met deze overschatting? Wordt die meegenomen in de overwegingen met betrekking tot de handhaving van de 90%-norm? Zo ja, op welke manier? Zo nee, waarom niet?

De leden van de VVD-fractie constateren dat de ontwikkelingstrend van de heckrunderen laat zien dat deze diersoort in vergelijking met de andere diersoorten van grote grazers het meest onder concurrentiedruk staat. De BAC geeft aan dat deze ontwikkeling in de komende jaren ook aandacht moet krijgen waarbij er tevens gekeken moet worden naar de levensvatbaarheid van deze populatie heckrunderen als geheel. Deelt de staatsecretaris deze mening? Zo ja, hoe zal hier invulling aan worden gegeven? Zo nee, waarom niet? Kan de Staatssecretaris aangeven welke definitie van «levensvatbaarheid» gehanteerd wordt?
De leden van de VVD-fractie vragen op welke manier de verantwoordelijke partij deze ontwikkeling de komende jaren beoogt te monitoren. Kan de Staatssecretaris toezeggen dat, indien blijkt dat de levensvatbaarheid van deze populatie te laag is, passende stappen worden gezet? Zo nee, waarom niet? Zo ja, welke stappen beoogt de Staatssecretaris te zetten?
De leden van de VVD-fractie vernemen dat de voortzetting van de dagelijkse monitoring wordt aanbevolen. Kan de Staatssecretaris uiteenzetten of deze dagelijkse monitoring ook kan leiden tot de beslissing dat een bepaalde soort van wilde grazers niet passend is binnen het gebied? Zo nee, waarom is dit geen mogelijkheid? Kan de Staatssecretaris per soort grote grazers aangeven in hoeverre het dier passend is in de Oostvaardersplassen, met inachtneming van de ondergrond, beschuttingsmogelijkheden, voedselmogelijkheden en ervaringen met de diersoorten in andere natuurgebieden?
Ten slotte lezen de leden van de VVD-fractie dat de BAC het mogelijk acht om de rol van de grote grazers bij het behalen van de Natura 2000-doelstellingen op verantwoorde wijze gestalte te geven. Deelt de Staatssecretaris deze mening? Zo ja, hoe gaat de Staatssecretaris dit vormgeven? Zo nee, waarom niet? De BAC geeft tevens de onwenselijkheid aan van een mogelijke groei van de populatie ten gevolge van de zogenaamde reset. Onderschrijft de Staatssecretaris deze mening en de voorgestelde maatregelen indien nodig? Zo ja, wordt ervoor gezorgd dat, indien de populatie door de reset groter wordt, deze na de reset weer wordt teruggedrongen? Zo nee, waarom niet? Kan de Staatssecretaris aangeven hoe de ongewenste betreding door grote grazers tijdens deze reset zal worden tegengegaan?

Vragen en opmerkingen van de leden van de PvdA-fractie

De leden van de PvdA-fractie hebben met instemming kennisgenomen van de reactie van de Staatssecretaris op het advies van de BAC. Zij hebben enkele opmerkingen en vragen waarop ze de staatsecretaris verzoeken in te gaan.

De leden van de PvdA-fractie steunen de visie van de BAC en de Staatssecretaris dat er middels het vroeg reactief beheer een evenwicht is gevonden tussen natuurlijke ontwikkeling van de populatie en het voorkomen van veel onnodig lijden van de edelherten, konikpaarden en heckrunderen in de winterperiode. De leden van de PvdA-fractie zijn blij dat er in Nederland een gebied is waar deze dieren in vrijheid kunnen leven.
De leden van de PvdA-fractie zijn er vanuit het oogpunt van dierenwelzijn wel voorstander van om binnen het principe van vroeg reactief beheer te streven naar het verder verminderen van het onnodig lijden van de grote grazers. Zij verzoeken de Staatssecretaris in dit kader om de extra aandacht voor beschuttingsmogelijkheden voor grote grazers nader te duiden. Zij zijn daarbij vooral benieuwd naar de verbetering van het dierenwelzijn, de ecologische gevolgen van openstelling van de bosgebieden voor de grote grazers en de aangekondigde intensievere aanpak voor behoud van kwaliteit van de bosgebieden.

De leden van de PvdA-fractie staan achter het opstellen van één integraal managementplan voor het beheer van de Oostvaardersplassen. Zij realiseren zich dat de maatschappelijke betrokkenheid bij de grote grazers noodzaakt tot een voortdurende reflectie op de keuzen die bij het beheer van de grote grazers worden gemaakt. Deze leden kunnen zich dan ook goed vinden in de oprichting van een maatschappelijke adviescommissie die Staatsbosbeheer zal gaan adviseren over het beheer van de grote grazers. Zij zijn benieuwd welke partijen deel zullen uitmaken van deze maatschappelijke adviesgroep en doen de aanbeveling om in ieder geval de Dierenbescherming en de Koninklijke Nederlandse Maatschappij voor Diergeneeskunde (KNMvD) te betrekken bij deze adviescommissie. Tevens zijn zij benieuwd naar de bevoegdheden die deze commissie krijgt.
De leden van de PvdA-fractie vinden het een goed streven om ook in de toekomst wetenschappelijke adviezen te betrekken bij het beheer van de grote grazers. Zij vinden het dan ook jammer dat de BAC wordt opgeheven en vragen de Staatssecretaris of er in de toekomst toch nog gebruik kan worden gemaakt van de deskundigheid van de BAC.
De leden van de PvdA-fractie verzoeken de Staatssecretaris om nader te onderbouwen waarom ze de adviezen van de KNMvD afwijst. De leden van de PvdA-fractie zijn benieuwd welke populatie grote grazers er volgens de Staatssecretaris nodig is om de ecologische Natura-2000 doelen te verwezenlijken.
De leden van de PvdA-fractie zijn benieuwd of de Staatssecretaris net als de KNMvD mogelijkheden ziet om overtollige heckrunderen te verplaatsen naar andere natuurgebieden in plaats van jaarlijks af te schieten.

Vragen en opmerkingen van de leden van de SP-fractie

De leden van de SP-fractie hebben kennisgenomen van het eindadvies van de BAC. Zij zijn ontevreden over de opvolging van de adviezen van de International Commission on Management of the Oostvaardersplassen (ICMO), met name waar het betreft het verbinden van de Oostvaardersplassen met andere natuurgebieden en het bieden van beschutting.

De leden van de SP-fractie zijn van mening dat voor de grote grazers op de Oostvaardersplassen de structurele oplossing is om het gebied te verbinden met een schraal natuurgebied zoals de Veluwe. De Oostvaardersplassen kenmerken zich immers door een hoge voedselwaarde met snel groeiend gras in de zomer en schaarste in de winter. In de winter zouden de dieren naar een gebied zoals de Veluwe moeten kunnen trekken om daar beschutting en voedsel te kunnen vinden. Waarom volgt de Staatssecretaris de aanbeveling van de ICMO om de Oostvaardersplassen te verbinden en andere natuurgebieden open te stellen, niet op? Wat is haar alternatief nu de Oostvaarderswissel niet gerealiseerd dreigt te worden? Wat gaat er gebeuren met de grondgebieden van de Oostvaarderswissel? De BAC adviseert om deze mogelijkheid (Oostvaarderswissel) niet definitief af te wijzen, zodat bij het optreden van gewijzigde omstandigheden hierover opnieuw overleg kan worden gevoerd. Neemt de Staatssecretaris dit ter harte, houdt zij wegen hiertoe open? Welke mogelijkheden zijn hiertoe? Is de Staatssecretaris van mening dat er een noodzaak is om natuurgebieden te verbinden en erkent zij dat afgesloten natuureilandjes een recept voor uitsterven zijn? Zo ja, wat gaat zij doen om verbinding te realiseren? Kan de Staatssecretaris in een overzicht aangeven welke Europese natuurdoelen en welke soorten de Oostvaardersplassen tot doel hebben?

De leden van de SP-fractie zijn ontevreden over het realiseren van beschutting voor de dieren. De omliggende bossen worden immers beperkt opengesteld en afschot wordt achter de hand gehouden indien de kwaliteit van de bossen aangetast wordt. Binnen welke termijn is dit wel naar behoren gerealiseerd? Deze leden constateren dat de beschutting van de aangelegde beschuttingsrichels beperkt worden gebruikt. De conclusie wordt getrokken dat verdere uitbreiding hiervan niet zinvol is. Dit lijkt een logische conclusie. Is echter ook nagedacht over een andere kwaliteit in plaats van een andere kwantiteit? Is onderzocht en aan experts voorgelegd welke vorm van beschutting zinvoller zou zijn (bijvoorbeeld in de vorm van beplanting, duinvorming of gebouwde beschutting)?
De leden van de SP-fractie zijn voor het betrekken van burgers en maatschappelijke organisaties bij het (denken over) beheer. Welk budget krijgt Staatsbosbeheer om deze activiteiten te ontplooien?
De leden van de SP-fractie vragen wie er in de maatschappelijke adviescommissie komen te zitten, hoe deze wordt samengesteld en hoe deze te werk gaat.

Vragen en opmerkingen van de leden van de CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie zijn al jaren kritisch ten aanzien van het «experiment» in de Oostvaardersplassen. In de ogen van deze leden kan de overheid de uitgezette grote dieren in dit gebied niet aan hun lot overlaten. Zij zijn van mening dat de overheid een zorgplicht heeft ten aanzien van deze dieren, waardoor lijden voorkomen wordt. De natuur in de Oostvaardersplassen is geëvolueerd, wat grote effecten heeft gehad op het welzijn van de dieren. In de winter van 2011–2012 kwamen ongeveer 1.000 dieren, een kwart van de populatie, grote grazers om. Voor de leden van de CDA-fractie is dit onaanvaardbaar. Wij leven in een klein land met relatief veel inwoners, waar we moeten zoeken naar een balans tussen mens en natuur en een balans in de natuur. Voor een veelzijdige biodiversiteit is goed beheer noodzakelijk, niet alleen door het vernieuwen van het moeras, maar ook door het beheer van populaties van dieren. Deelt de Staatssecretaris de mening dat het structureel verminderen van het aantal grote grazers op de langere termijn waarschijnlijk de biodiversiteit van het gebied zal bevorderen? Mogen de leden van de CDA-fractie uit de zinsnede «het aantal grazers (veelal edelherten) zal afgestemd moeten zijn op de verschillende waarden die hier aan de orde zijn» vaststellen dat de

populaties in de toekomst beheerd gaan worden op basis van de draagkracht van het gebied? Is de Staatssecretaris bereid om alsnog een noodplan voor een populatiereductie uit te werken, zoals geadviseerd door ICMO-2?
Ten algemene vragen de leden van de CDA-fractie met welke populatie grote grazers het gebied opengehouden kan worden, zodat de Natura-doelsoorten daar een mooi achterland aan hebben.

De leden van de CDA-fractie vinden het positief dat de Staatssecretaris en Staatsbosbeheer willen dat meer ruimte wordt gegeven aan de recreatieve en educatieve functie van het Oostvaardersplassengebied.
De leden van de CDA-fractie merken op dat het toepassen van vroeg reactief beheer bij ten minste 90% van de stervende dieren een van de belangrijkste punten van ICMO-2 was. In de afgelopen vier jaar is dit percentage waarschijnlijk in twee jaar gehaald. Waarom geeft de Staatssecretaris dan in haar reactie aan dat het vroeg reactief beheer naar behoren is uitgevoerd?

De leden van de CDA-fractie lezen in het eindadvies van de BAC dat de mogelijkheden voor beschutting voor de grote grazers een probleem blijven, met name voor de heckrunderen. In het eindadvies van de BAC lezen deze leden dat de monitoringsresultaten van de kwaliteit van de bosgebieden een negatieve trend vertonen. Aangezien de populatie edelherten de opengestelde bosgebieden in toenemende mate beschadigt, vragen deze leden welk aantal edelherten kan verblijven in het gebied, waarbij het bosgebied wel behouden kan blijven. Of moet het afstemmen van het aantal grazers (veelal edelherten) in de bosrijke schil gezien worden als het enkel afschieten van edelherten die zich in het bos wagen?
In het eindadvies van de BAC wordt gesteld dat de populatie heckrunderen een kwijnend bestaan leidt. Is het verantwoord om geen grote maatregelen te nemen ten aanzien van de heckrunderen? Kan de Staatssecretaris toelichten waarom deze populatie niet beter in een ander gebied terecht kan en waarom er geen structurele maatregelen worden genomen om de concurrentiedruk van andere grazers te verminderen ten behoeve van de heckrunderen?

De leden van de CDA-fractie vragen wat de kosten zijn van de zogenaamde reset, het door middel van een tijdelijke waterstandverlaging gevolgd door herinundatie verjongen van de rietvegetatie om deze meer geschikt te maken voor moerasvogels. Welke gevolgen heeft deze reset voor de watervogels op dit moment in het gebied? Is de Staatssecretaris bekend met de waarschuwing van de BAC dat het droogleggen van het moeras grote gevolgen kan hebben voor het welzijn van de grote grazers? Op welke wijze worden de grote grazers geweerd uit het drooggelegde moeras? Wat zijn de kosten daarvan? Hoe lang wordt het moeras drooggelegd?

Deelt de Staatssecretaris de mening van de BAC dat de film «De nieuwe wildernis» een eenzijdig beeld geeft van het gebied, omdat de beheerinspanningen die Staatsbosbeheer op dit moment pleegt, zoals het aanleggen van beschutting en vroeg reactief beheer, geen enkele aandacht krijgen in de film?
De Staatssecretaris geeft Staatsbosbeheer de ruimte om zelfstandig een maatschappelijke adviescommissie in te stellen. De Staatssecretaris gaat niet in op de aanbeveling van de BAC om een wetenschappelijke adviescommissie in te stellen zoals voorgesteld door ICMO-2. Zou de Staatssecretaris kunnen toelichten waarom zij en Staatsbosbeheer hier niet voor voelen?

Vragen en opmerkingen van de leden van de ChristenUnie-fractie

De leden van de ChristenUnie-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het eindadvies van de BAC over het door Staatsbosbeheer gevoerde beheer van de grote grazers en de reactie van de Staatssecretaris daarop. Zij hebben hierover enkele vragen.

De leden van de ChristenUnie-fractie vinden het belangrijk dat er een goed populatiebeheer wordt gevoerd in natuurgebieden met veel grote grazers zoals de Oostvaardersplassen, maar ook bijvoorbeeld de Amsterdamse Waterleidingduinen. Deze leden willen voorkomen dat dieren verhongeren omdat er in begrensde natuurgebieden geen goed evenwicht is tussen de grootte van het gebied en het aantal grote grazers. Daarom moet er eventueel ook tijdig op afschot worden overgegaan. In de afgelopen vier winters is het afschotpercentage niet altijd gehaald. Deze leden vragen in dit licht of het afschotprotocol wel voldoende werkbaar is. Door de zachte winters in de afgelopen jaren is de populatie verder gegroeid. Hoe wil de Staatssecretaris voorkomen dat dit bij een volgende strenge winter tot onwenselijke toestanden gaat leiden als gevolg van een tekort aan voedsel?
De leden van de ChristenUnie-fractie vragen de Staatssecretaris of zij de zogenaamde reset als reden ziet om de wijze van beheer (tijdelijk) aan te passen, daar het leefgebied van de grote grazers in eerste instantie drie keer zo groot wordt en daarna weer drie keer zo klein. Wat zijn hiervan de gevolgen voor de mogelijkheden om de populaties te monitoren en voor de ontwikkeling van de populaties?

De leden van de ChristenUnie-fractie constateren dat de BAC zorgen uit over de beschutting voor de grote grazers. Wat is er in de afgelopen jaren gedaan om de beschutting in de winterperiode te verbeteren? Is dit volgens de Staatssecretaris voldoende?
De leden van de ChristenUnie-fractie merken op dat de Staatssecretaris met de verantwoordelijk gedeputeerde van Flevoland besloten heeft dat Staatsbosbeheer zelf een maatschappelijke adviescommissie moet instellen. Deze leden hechten veel waarde aan een dergelijke commissie, aangezien er in de samenleving veel discussie is over het beheer in de Oostvaardersplassen. Zij vragen de Staatssecretaris of Staatsbosbeheer ook betrokken was bij deze beslissing die samen met de gedeputeerde is genomen. Verder vragen deze leden of het wenselijk is dat Staatsbosbeheer deze commissie instelt, aangezien de Staatssecretaris vanuit de basis zelf verantwoordelijk is voor het beheer van de grote grazers en daarnaast eindverantwoordelijk is voor dierenwelzijn en diergezondheid.

Vragen en opmerkingen van de leden van de SGP-fractie

De leden van de SGP-fractie hebben kennisgenomen van het advies van de BAC en de reactie van de Staatssecretaris daarop. Deze leden zijn zeer kritisch over het vasthouden aan het huidige vroeg reactief beheer met bijbehorende (ontwikkeling van de) populatiegrootte en hebben daar enkele vragen over.

De Staatssecretaris schrijft dat de kudden grote grazers van groot belang zijn voor het behalen van de Natura 2000-doelen en het behoud van de vogelpopulaties in het moerasdeel van het gebied. De leden van de SGP-fractie onderkennen dat de aanwezigheid van grote grazers belangrijk is om een deel van het gebied open te houden en voor variatie in de landschapsstructuur (open grasland, ruigtes en moeras) te zorgen. Dat staat niet ter discussie. Deze leden constateren echter wel dat door de inmiddels enorme populatiegrootte de begrazingsdruk dermate hoog is dat de grote grazers het gebied zo open houden (ofwel: steeds opener

maken) dat de gewenste variatie in de landschapsstructuur en daardoor de aantrekkelijkheid van het gebied voor onder meer (broed)vogels sterk afneemt. Voor Natura 2000-soorten als de blauwe kiekendief, de grutto en de blauwborst is het grazige deel van het gebied van belang. Deze populaties doen het niet goed, mede vanwege de grote begrazingsdruk. Ook Natura 2000-soorten in de rand- en moeraszone hebben last van de hoge begrazingsdruk, omdat vanwege de enorme populatiegrootte grote grazers ook in de rand- en moeraszone actief zijn. Onder meer de BAC, het concept-beheerplan Natura 2000 en Sovon (in second opinion bij het concept-beheerplan) wijzen hierop. Erkent de Staatssecretaris deze negatieve impact? Waarom negeert zij deze en blijft het populatiebeheer ook in het concept-beheerplan Natura 2000 ongemoeid? De leden van de SGP-fractie willen daarom het volgende voorleggen: is de veronderstelling juist dat het, los van de discussie over het populatiebeheer sec en de voorgestelde reset van het moerasgebied, voor de Natura 2000-doelen en de biodiversiteit in het gebied beter zou zijn als de populatie grote grazers en de bijbehorende begrazingsdruk kleiner zou zijn? Waarom wordt niet vanuit het oogpunt van biodiversiteit en Natura 2000 gekeken welke populatiegrootte het beste zou passen?

De leden van de SGP-fractie maken zich zorgen over de consequenties van de voorgestelde reset van het moerasgebied. Het zou betekenen dat het moerasgebied enkele jaren droog komt te liggen. Sovon waarschuwt dat de kans reëel is dat vogelsoorten het voor gezien houden. Hoe kan dit voorkomen worden? Daarnaast zou het betekenen dat grote grazers tijdelijk extra graasgebied krijgen, met een stuwend effect op de populatiegrootte, en dat na vernatting van het gebied een populatiecrash dreigt. Onder meer de BAC waarschuwt ervoor dat het dan heel lastig, zo niet onmogelijk, wordt om het vereiste afschotpercentage te halen. Hoe kan dit voorkomen worden?

De leden van de SGP-fractie maken zich zorgen over de populatieontwikkeling van de grote grazers in relatie tot zachte en strenge winters en de toename van het aantal ganzen in het grazige deel van de Oostvaardersplassen. Na de strenge winter van 2012–2013 hebben we twee zachte winters gehad. Hierdoor zal de populatieomvang dit jaar waarschijnlijk groter zijn dan ooit. Deze leden vrezen dat een strenge winter voor grote (welzijns)problemen gaat zorgen, temeer daar door de toenemende ganzenvraat het voedselaanbod voor de grote grazers eerder kleiner dan groter wordt. Herkent de Staatssecretaris deze zorg?
In aansluiting hierop willen de leden van de SGP-fractie graag wijzen op het tweede advies van de International Commission on Management of the Oostvaardersplassen (ICMO-2). Dit advies is een belangrijke leidraad voor het beleid. Als deze leden het huidige management naast dit advies leggen, constateren zij dat een deel van de ICMO-2-richtlijnen en adviezen niet wordt gehaald. De grote omvang van de populatie grote grazers vormt een bedreiging voor de biodiversiteit en voor behoud en herstel van Natura 2000-soorten. Er worden minder bosgebieden opengesteld voor de grote grazers dan door ICMO-2 geadviseerd, terwijl wel bereikbare bomen en struikgewas ook te lijden hebben onder de begrazingsdruk en niet goed herstellen. Verder blijkt het in de praktijk lastig te zijn om het gewenste afschotpercentage te halen en is dit enkele seizoenen niet gelukt. Daarbij wordt in ICMO-2 het volgende geadviseerd: «Progress of this strategy will be rigorously monitored by the independent scientific advisory commitee and if it is felt that this protocol in combination with the other measures that ICMO2 recommends, is not successful in delivering the desired outcomes in terms of avoiding unnecessary suffering, early reactive culling will have to be replaced by a policy of proactive reductions (A5).» (p.37). Waarom legt de Staatssecre-

taris deze ICMO-2-richtlijnen en adviezen en het feit dat een deel daarvan niet wordt gerealiseerd, naast zich neer?

Vragen en opmerkingen van de leden van de Partij voor de Dieren-fractie

De leden van de Partij voor de Dieren-fractie hebben het advies van de BAC gelezen, evenals de reactie van de Staatssecretaris daarop. Zij hechten eraan allereerst te benadrukken dat zij tegenstander zijn van het uitzetten van dieren in de natuur. Herstel van verloren gegane natuurwaarden in Nederland begint met het wegnemen van schadelijke bronnen, zoals stikstofuitstoot door de veehouderij, het opnieuw verbinden van versnipperd geraakte natuurgebieden en het wegnemen van eventuele bovenmatige vervuiling, waarna de natuurcondities zich kunnen herstellen en er weer sprake is van natuur die tegen een stootje kan en waarin natuurlijke processen zich zoveel mogelijk zonder bemoeienis van de mens kunnen voltrekken. Op die manier worden de omstandigheden gecreëerd waarin dieren zich uit zichzelf kunnen vestigen in een bepaald gebied.
Bij de Oostvaardersplassen is een andere route gevolgd. De leden van de Partij voor de Dieren-fractie zouden het plan daartoe destijds nooit hebben gesteund. Daar is het nu te laat voor, maar deze leden zouden, gelet op de moeilijke situatie die in de Oostvaardersplassen is ontstaan, wel graag van de Staatssecretaris weten of zij bereid is ervoor te zorgen dat dergelijke herintroducties van dieren in de natuur niet nog een keer zullen plaatsvinden. Graag krijgen zij hierop een reactie.

Nu de grote grazers nu eenmaal al langere tijd leven in de Oostvaardersplassen, is de opdracht wat de leden van de Partij voor de Dieren-fractie betreft om de intrinsieke waarde van de dieren centraal te stellen bij de zoektocht naar de juiste vorm van beheer van het gebied. Deze leden verwelkomden daarom de komst van twee internationale onafhankelijke commissies. In opdracht van de regering heeft de commissie-Gabor in 2006 en 2010 aanbevelingen gedaan voor het welzijn van de grote grazers in de Oostvaardersplassen. Deze leden hechten grote waarde aan deze adviezen, omdat het om onafhankelijke oordelen gaat van dierenwelzijns- en natuurexperts en het welzijn van de grote grazers centraal staat in de adviezen. De commissie-Gabor was heel duidelijk in haar advies en herhaalde aanbevelingen die in 2006 al waren gedaan: de grote grazers in de Oostvaardersplassen hebben meer ruimte en meer beschutting nodig. De leden van de Partij voor de Dieren-fractie wijzen met regelmaat op de noodzaak om de aanbevelingen van de commissie-Gabor in zijn geheel uit te voeren, dus ook deze conclusies dat de Oostvaardersplassen verbonden zouden moeten worden met omliggende bospercelen, zoals het Hollandse Hout, en dat er een corridor zou moeten komen met de Veluwezoom. Het is treurig om te moeten constateren dat een politieke meerderheid onder aanvoering van VVD, CDA en PVV deze maatregelen tot nu toe heeft weten tegen te houden, ten koste van de dieren. De leden van de Partij voor de Dieren-fractie dringen er bij de Staatssecretaris op aan vast te houden aan de adviezen van de commissie-Gabor voor vergroting van het gebied, onder meer door de aangenomen motie-Ouwehand (Kamerstuk 32 123-XIV, nr. 184) voor openstelling van het Hollandse Hout uit te voeren en zich te blijven inzetten voor een verbinding met de Veluwezoom.
In 2010 werd door de toenmalig Staatssecretaris een BAC ingesteld met als taak te evalueren in hoeverre de aanbevelingen van de commissie-Gabor zijn uitgevoerd. Ook in haar onlangs uitgebrachte rapport wordt geconstateerd dat de aanbevelingen slechts ten dele zijn uitgevoerd. De leden van Partij voor de Dieren-fractie willen daarom graag vragen stellen aan de Staatssecretaris.

In zowel 2006 als 2010 is door de onafhankelijke commissies geadviseerd om de Oostvaardersplassen met andere natuurgebieden te verbinden, zoals het Hosterwold. Dit kan door de aanleg van de zogenaamde Oostvaarderswold, een ecologische zone die de gebieden met elkaar verbindt. De BAC concludeert dat mits alle overige bepleite maatregelen in acht zijn genomen deze verbinding momenteel niet noodzakelijk is voor het welzijn van de grote grazers. De leden van de Partij voor de Dieren-fractie begrijpen niet hoe de BAC tot deze conclusie heeft kunnen komen, aangezien de commissie-Gabor een totaalpakket aan aanbevelingen heeft opgesteld voor het welzijn van de grote grazers in de Oostvaardersplassen, en geen keuzepakket waarin naar believen kan worden «geshopt». Het kabinet kan er niet zomaar voor kiezen om aanbevelingen niet uit te voeren. Deze leden maken nog altijd bezwaar tegen het besluit om dat toch te doen en vinden het onbegrijpelijk dat afgewogen aanbevelingen van twee onafhankelijke commissies-Gabor worden genegeerd door de Staatssecretaris, temeer omdat deze commissies zijn ingesteld door de Staatssecretaris zelf. De leden van de Partij voor de Dieren-fractie vragen de Staatssecretaris hoe de conclusie van de BAC en het besluit van de Staatssecretaris strookt met de aanbevelingen van de commissie-Gabor. Zij wijzen op de grote waarde van het vergroten en verbinden van natuurgebieden, waardoor meer ruimte ontstaat voor natuurlijke processen. Daarmee wordt de natuur versterkt en ontstaan condities waarin dieren zelfstandig betere leefmogelijkheden hebben. Is de Staatssecretaris bereid om zich in te zetten voor een sterke natuur en om de verbinding van de Oostvaarderplassen met Hosterwold in de toekomst te heroverwegen?

De BAC concludeert net als de commissie-Gabor dat proactief beheer, oftewel jacht, geen geschikte beheervorm is in de Oostvaardersplassen. De leden van de Partij voor de Dieren-fractie onderschrijven die conclusie van harte. Bij jacht worden gezonde dieren afgeschoten en natuurlijke groepsstructuren en dynamiek binnen de groep ruw verstoord. Jacht is niet alleen dieronvriendelijk, maar ook ineffectief: de plek van afgeschoten dieren wordt razendsnel opgevuld door nieuwe aanwas. De BAC concludeert in lijn met de onafhankelijke commissies dat vroeg reactief beheer de meest geschikte vorm van beheer is. Dit betekent dat pas als blijkt dat een dier de winter niet zal overleven, deskundige beheerders voorkomen dat het dier onnodig lijdt. Hierbij wordt niet gejaagd. De vrijheid en het natuurlijke gedrag van de kudde wordt niet aangetast en het onnodig lijden van individuele dieren wordt geminimaliseerd. Deze vorm van beheer, evenzeer een van de aanbevelingen van de commissie-Gabor, is een balans tussen het beginsel om in het wild levende dieren zoveel mogelijk met rust te laten, en de bijzondere zorg die voor de grote grazers in de Oostvaardersplassen geldt omdat de dieren daar zijn uitgezet terwijl de natuurlijke condities onvoldoende op orde waren.

De leden van de Partij voor de Dieren-fractie maken zich daarom ernstig zorgen over de aankondiging van de Staatssecretaris om in de omliggende bossen het Hollandse Hout, Oostvaardersveld en het Kotterbos voor ándere vormen van beheer te kiezen. In haar begeleidende brief die zij meestuurde met het BAC-rapport, noemt zij dieronvriendelijke beheermethoden zoals «het verdrijven en/of uitvangen van dieren en beheer gericht op aantallen». Kan de Staatssecretaris toelichten wat zij bedoelt en wat zij van plan is? Is zij werkelijk van plan om jacht toe te staan? Zo nee, hoe moet haar aankondiging om te gaan beheren «gericht op aantallen» dan worden uitgelegd? De leden van de Partij voor de Dieren-fractie maken groot bezwaar tegen de introductie van nieuwe vormen van beheer die vanuit het oogpunt van dierenwelzijn door de commissie-Gabor nog werden afgewezen. Hoe verhoudt het besluit van

de Staatssecretaris zich tot de gedeelde conclusie van de commissie-Gabor en de BAC dat reactief beheer de meest geschikte vorm van beheer is?

Het gebrek aan beschutting is een van de welzijnsproblemen van de dieren in de Oostvaardersplassen die zijn aangegeven door de commissie-Gabor. Beschutting is noodzakelijk voor de dieren om hun hoognodige vetreserves te sparen in de winter. Een aanbeveling van de commissie-Gabor was daarom aangrenzende bossen open te stellen voor de grazers. Zij onderstreepten vooral het belang van openstelling van het Hollandse Hout. De leden van de Partij voor de Dieren-fractie hebben zich de afgelopen jaren ingezet voor deze openstelling, maar liepen op tegen verzet van een meerderheid in de Tweede Kamer en in de gemeente Lelystad. Deze leden begrijpen niet hoe deze belangrijke maatregel voor het welzijn van de dieren in de Oostvaardersplassen kan worden tegengehouden. Momenteel wordt de mogelijkheid voor het deels openstellen van het Hollands Hout opnieuw onderzocht. Deze leden vragen hoe de Staatssecretaris van plan is openstelling van Hollands Hout aan te moedigen.
Het instellen van een maatschappelijke adviescommissie, zoals voorgesteld door de Staatssecretaris in de begeleidende brief, is een van haar voorstellen om om te gaan met de maatschappelijke gevoeligheid omtrent het beheer van de dieren in de Oostvaardersplassen.
De leden van de Partij voor de Dieren-fractie vragen wat de samenstelling van deze commissie wordt. Zij vinden het zeer onwenselijk als jagers hierin een rol zouden krijgen en roepen de Staatssecretaris op om dat niet te laten gebeuren. Jagers hebben hun eigen belangen die haaks staan op het belang van dierenwelzijn en de intrinsieke waarde van het dier. Graag krijgen deze leden een toezegging van de Staatssecretaris op dit punt.

De leden van de Partij voor de Dieren-fractie vinden dat de Staatssecretaris haar beleid moet blijven ijken aan de onafhankelijke adviezen van de commissie-Gabor, omdat die het welzijn van de grote grazers in de Oostvaardersplassen het beste dienen. Is de Staatssecretaris bereid deze commissie opnieuw om advies te vragen, zodat de nieuwe inzichten en evaluatie van het lopende beheer opnieuw kunnen worden bekeken door de onafhankelijke experts? Zo nee, waarom niet?

II Antwoord / reactie van de Staatssecretaris

III Volledige agenda

Aanbieding van het eindadvies van de BeheerAdviesCommissie Oostvaardersplassen over het door Staatsbosbeheer gevoerde beheer van de grote grazers

Brief regering – Staatssecretaris van Economische Zaken, S.A.M. Dijksma – 12 maart 2015 – Kamerstuk 32 563, nr. 54